

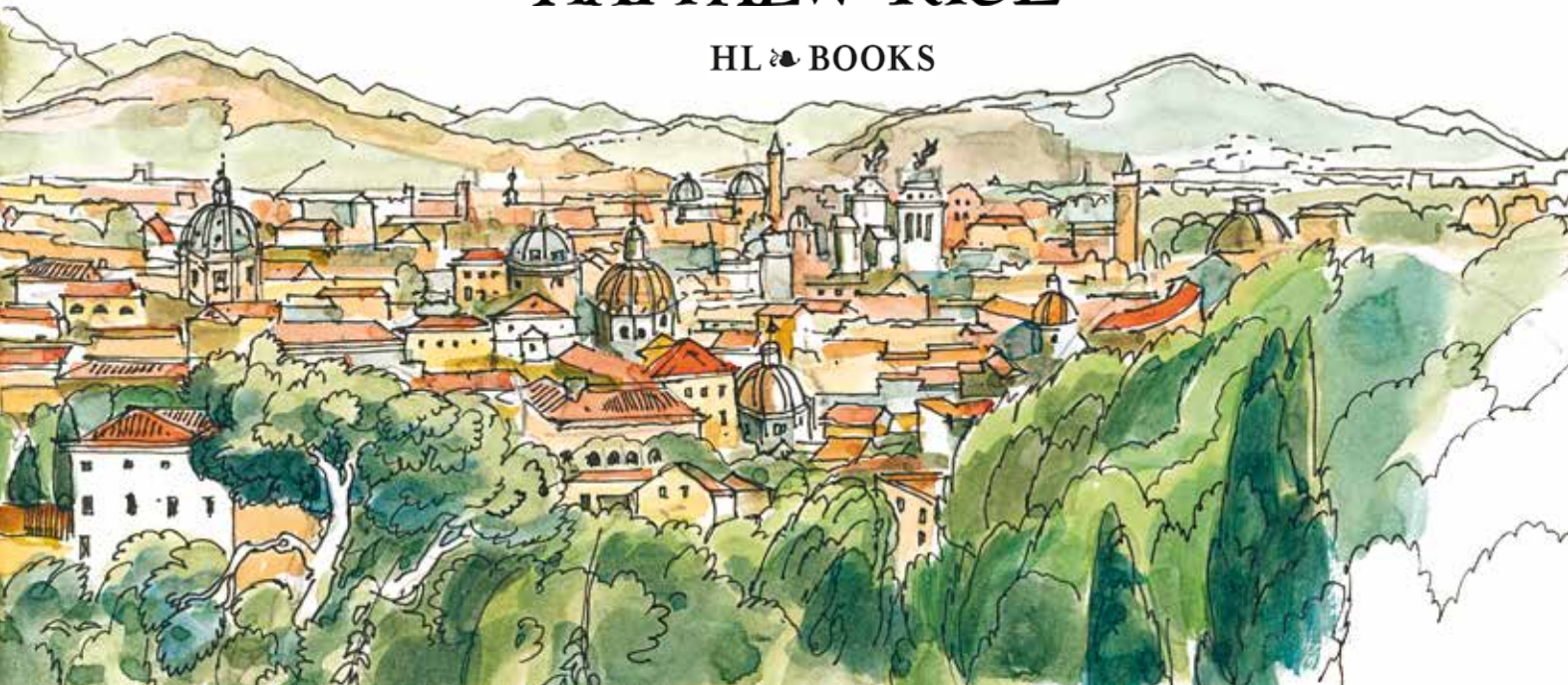
ROME
EENSCHETSBOEK
MATHEWIRICE

ROME

MATTHEW RICE

HL & BOOKS

Inhoud

Rome, een schetsboek	6
Een beknopte geschiedenis	84
Romeinse architectuur	110
Architectuurdetails	142
Beeldhouw- en schilderkunst	158
Natuur en tuinen	180
Eten en drinken	188
Wat je zeker niet mag overslaan	202
Verder lezen	203
Register	204

Rome, een schetsboek

6

Volg voor een van de MOOISTE PLEKKEN ter wereld de Via Nomentana vanaf het punt waar deze het centrum van Rome verlaat en de in brutalistische stijl gebouwde Britse ambassade aanschurkt tegen Michelangelo's merkwaardig gekunstelde Porta Pia. Laat de BAROKKE GLANS van het stadscentrum achter je en wandel via de negentiende-eeuwse stadsuitbreiding en de belle époque- en art-nouveaustijl van de periferie naar Mussolini's 'moderne' stadsprojecten. Ten westen van de straat staat de bescheiden Villa Ada Savoia, waar de laatste koning van Italië tussen de sombere pijnbomen en palmen liep en uiteindelijk in 1943 Il Duce vanuit diens neoklassieke Villa Torlonia de straat liet oversteken om hem oneervol te ontslaan.

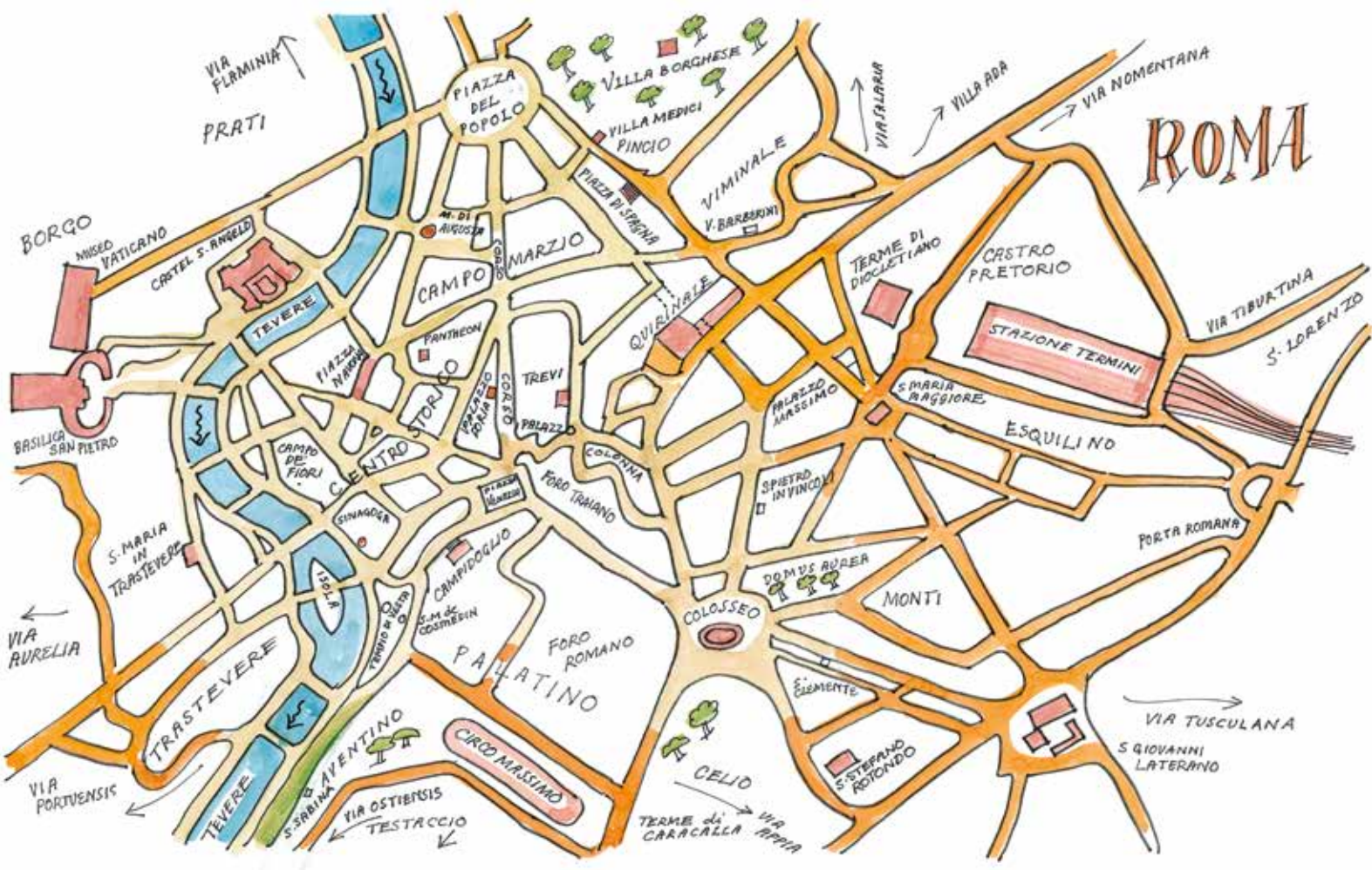
Een paar honderd meter verder de stad uit verwijst een onopvallend bord je naar twee van de meest opwindende plekken in Rome. Sant' Agnese fuori le Mura is een zevende-eeuwse Byzantijnse basiliek, maar niet de eerste met die naam die over het graf van de heilige heen werd gebouwd. Ooit stond hier een gebouw uit de vierde eeuw, waarvan een deel nog rest, dat opgenomen is in de kleine ronde kerk van Santa Costanza.

Costanza was een dochter van Constantijn I, de keizer die als eerste het christendom aanvaardde als keizerlijke religie. Dit laatklassieke ronde bouwwerk is een van de meest opmerkelijke overblijfselen van het oude Rome.

De met mozaïeken versierde kerk is wonderlijk fraai, met elegante terugkerende patronen vol wijnranken en olijven, fazanten en patrijzen, en meer verhalende taferelen uit het laatklassieke Rome. Het plafond is een microkosmische momentopname van een stad die ooit een groter deel van de wereld beheerste dan welke stad ook. De Santa Costanza staat boven op catacomben, in een groene en vredige tuin die zo ver van het Forum af ligt dat duidelijk wordt hoe groot de stad destijds al was. De vormentaal van het betrekkelijk onbekende gebouw is overal in de westerse wereld bekend geraakt en de TENTAKELS van de renaissance hebben hun weg gevonden naar de deftige ontvangstkamers van Noord-Engeland tot aan de Weense Ringstraße, de stadhuizen van New England en de treinstations van Manhattan. Net zoals het Latijn de taal is van onze kennis – van hoe we WILDE PLANTEN, VOGELS, ZIEKTES of PLAATSEN noemen – zo staat de visuele taal

Piazza del Popolo en de kerken
Santa Maria in Montesanto, 1675,
en Santa Maria dei Miracoli, 1681.

ROMA

VIA FLAMINIA
PRATI

VIA SALARA

VILLA ADA

VIA NONENTANA

BORGIO

MISED VATICANO

CASTEL S. ANGELO

PIAZZA DEL POPOLO

VILLA BORGHESE

VILLA MEDICI
PINCIO

VIMINALE

V. BARBERINI

TEVERE

CAMPO MARZIO

PIAZZA S. SPIRITO

TERME DI
DIOCLETIANO

CASTRO
PRETORIO

VIA TIBURTINA

BASILICA
SAN PIETRO

PIAZZA
NAVONA

PANTEON

TREVI

QUIRINALE

STAZIONE TERMINI

S. LORENZO

S. MARIA
IN TRASTEVERE

CAMPO
DE' FIORI

STORIO

COLOSSEO

TRAIANO

PALAZZO
MASSIMO

S. MARIA
RAGGIORE

ESQUILINO

VIA
AURELIA

TRASTEVERE

SINAGOGA

CAMPIDOGLIO

FORO
TRAIANO

COLOSSEA

SPIRITO
IN VINCOLO

PORTA ROMANA

VIA
PORTUENSIS

TEVERE

AVENTINO

PALATINO

FORO
ROMANO

COLOSSEO

DOMUS
AUREA

MONTI

VIA TUSCOLANA

S. GIOVANNI
LATERANO

S. MARIA
IN TRASTEVERE

S. SABINA

CIRCO MASSIMO

TERME di
CARACALLA

CELIO

S. ELEMENTE

S. STEFANO
ROTONDO

VIA APPIA

van het oude Rome voor macht, cultuur, juridische integriteit, levensduur en militaire eer. Met als meest opmerkelijke feit dat Rome er met zijn tempels, forums, theaters en aquaducten nog altijd is. Hier ligt het epicentrum van de Europese cultuur... en het weer en de pasta zijn evenmin te versmaden.

De beste tip voor bezoekers van Rome is te vinden in Elizabeth Bowens al in 1960 geschreven, maar nog altijd bruikbare boek *A Time in Rome*. Vermijd taxi's en bussen, luidt haar gedecideerde advies, en ga lopen. Het lijkt een ietwat onlogisch advies voor wie een onbekende grote stad wil leren kennen, maar het werkt echt. Door de stad TE VOET TE VERKENNEN breng je stapsgewijs de verbijsterende complexiteit ervan in kaart en begin je de topografie te doorzien. Achtereenvolgende stadsvernieuwers, of het nu keizers, pausen of indringers waren, hebben een handje geholpen door machtige rechte wegen door de stad te trekken die je van de ene naar de andere drie of vier kilometer verderop gelegen obelisk voeren. Deze stadsravijnen, die dwars door eeuwenoude huizenblokken lopen, trekken zich niets aan van de grenzen van de *rioni* (stadsdelen en wijken) en, in een stad die befaamd is om zijn heuvels, zelfs niet van redelijk grote hindernissen. Een van deze abrupte niveaoverschillen wordt te lijf gegaan met de beroemde Spaanse Trappen. Via deze trappen dalen toeristen of nonnen, *carabinieri* of schoolkinderen vanaf het verheven Pincio-terras af naar de fontein en smalle straatjes van de wijk Trevi.

Rome blijft desondanks extreem GROOT – de hoofdstad van een keizerrijk, een manifestatie van pauselijke macht en een grootschalige uiting van negentiende-eeuws nationalisme. Daardoor worden de door Bowen geïnspireerde wandelingen behoorlijk serieuze expedities. Op soortgelijke wijze kan een bezoek aan een bepaalde Byzantijnse kerk of KRONKELENDE BAROKENGEL gemakkelijk in een acht kilometer lange rondwandeling uitmonden, met onderweg zulke verleidelijke bezienswaardigheden dat van de geplande route soms weinig overblijft. Het kan de blik zijn op een glinsterend altaar, een ijsverkoper of zelfs, als de uitputting (of de lunch) nadert, een trattoria met papieren tafellaken, een bescheiden menu en nog één vrij tafeltje dat erom vraagt om door jou te worden bezet.

Ik arriveerde begin februari in Rome, een moment waarop ondanks milde, zonnige dagen alle Romeinen winterkleren droegen, dik en wollig en soms zelfs van echt bont. Ze wisten maar al te goed dat, zodra de zon zich afmeldde, Rome aan echte winterse kou ten prooi zou vallen. Maar in Italië komt de lente al vroeg – zo tegen eind maart stond de blauwewegen al in bloei en stond het gras in de Villa van Hadrianus en langs de Via Appia Antica al vol wilde bloemen. Op de laag liggende terrassen van de Villa d'Este bescheen de warme zuidelijke lentezon de intens geurende viooltjes die de aarde bedekten.

Elke morgen wanneer ik te voet uit San Lorenzo vertrok om aan het werk te gaan, was een bar naast de Santa Maria

Maggiore mijn vaste koffiestop. Die bar is de hele dag geopend en tegen half acht 's ochtends wachtte me daar een door een espresso begeleid welkom. Terwijl ik daar zat en mijn dag plande, was het alsof ik me daar op de rand van een klif bevond, klaar voor een duik in Rome: die enorme kerk is een soort grenspaal tussen de negentiende-eeuwse gebouwen en parken en het begin van de oude stad. Dit is HET EIGENLIJKE ROME, de grootste concentratie van architectonische schatten waar ook ter wereld. Santa Prassede, met zijn glinsterende mozaïeken en uitdrukingsloze schapen, staat er vlakbij, net als de grote basiliek zelf, die hier na 432 na Chr. verrees. Waar je ook kijkt wordt je oog verwend.

10 Rome en zijn iconische monumenten zijn al sinds jaar en dag wereldwijd bekend; sommige vroegmiddeleeuwse Italiaanse munten werden geslagen met het Colosseum als algemeen erkend symbool van de oude stad. Je bent amper verbaasd als je het enorme amfitheater en zelfs het emotieloze decor van het Vittorio Emanuele II-monument voor het eerst in werkelijkheid aanschouwt. Je blik is er een van herkenning en niet van verrassing. De andere grootse bekende bezienswaardigheden echter – het Pantheon, de Trevifontein, Piazza Navona of Bernini's gebogen zuilengalerijen bij de Sint-Pieter – zorgen echt voor VERBIJSTERING, groter, theaterler of beter bewaard gebleven dan wat een foto met je mobieltje ooit had kunnen suggereren. De SOLDATEN van het oude Rome en de Zwitserse garde van het barokke Rome zijn het bekende

werk voor de toerist, maar de minder bekende architectonische, historische en artistieke schatten van de plek zijn wel honderd keer zo talrijk. Een kort bezoek dwingt je om bij voorbaat al te kiezen: Trastevere en Testaccio bekijken, het Vaticaan en de Trevifontein, vroegchristelijk Rome of ook de nabijgelegen juweeltjes buiten de stad: Villa d'Este, Tivoli, Via Appia Antica en Ostia Antica? In een weekend red je dat nooit – en bij het Vaticaan en rond de Trevifontein zal het ook nog eens afzichtelijk druk zijn... Een langer verblijf maakt langere excursies niet alleen mogelijk, maar zelfs wenselijk. Terwijl je vastberaden de een of andere heuvel beklimt naar de volgende toplocatie maken toevallige ontmoetingen onderweg het oorspronkelijke doel bijna tot bijzaak.

Rome is ook doortrokken van glamour. Uiteraard is er de romantische grandeur van vervaagde grootsheid, maar daaroverheenligteenlaagvanhardnekkigemiddentwintigste-eeuwse chic die voor een niet gering deel te danken is aan een paar films: *Roman Holiday* (1953), *La Dolce Vita* (1960) en iets recenter het alom bewonderde *La Grande Bellezza* (2013). De eerste twee introduceerden een beeldtaal die maakt dat we Rome na al die jaren nog steeds door die lens zien en herkennen. Dat komt deels doordat de stad in feite weinig is veranderd – althans niet genoeg om er een nieuw filter over te leggen. Terwijl ik de heuvel afliep naar de Spaanse Trappen en de met

mos begroeide goden van de Quattro Fontane passeerde, zag ik een olijfgroene Fiat Cinquecento van het oorspronkelijke model. Vol bewondering voor zijn efficiënte belijning en bijna onvoorstelbare compactheid zag ik dat er een Simca uit de jaren vijftig achter reed. Wat een toeval... Toen ik bij de balustrade boven aan de trappen was aangekomen, zag ik vóór Hotel Hassler opnieuw een paar elegante oude auto's en merkte ik de formeel geklede clientèle op. Pas toen ik het geluid van een filmklapper hoorde, besepte ik dat ik een filmset op was gelopen, waarna ik met zachte maar dwingende hand het beeld uit werd geleid en een kleine menigte toeschouwers in werd geduwd.

12 Als je een stad tekent bekijk je die op een heel bijzondere manier. Het gaat langzaam – zelfs als je, zoals ik, vlot te werk gaat – maar het grift de beelden zo grondig in je geest dat ze onuitwisbaar lijken. Zelfs als je een uiterst zorgvuldig werkende fotograaf bent, zal jouw met uiterste zorg gecomponeerde iPhone-foto genomen worden in een fractie van de tijd die zelfs de meest eenvoudige tekening kost. Aan al het KIJKEN, ANALYSEREN en BEREKENEN dat het vastleggen van een vergezicht of een gebouw en het van drie naar twee dimensies vertalen kost wordt gemakkelijk voorbijgegaan. Een vriend wees me er ooit op dat al die zorg en aandacht zinloos zijn als de afbeelding niet voelt als datgene wat je tekent. Daar had ik nog nooit echt bij stilgestaan, maar tegenwoordig neem ik even een minuut om daadwerkelijk na te denken over wat de kerk,

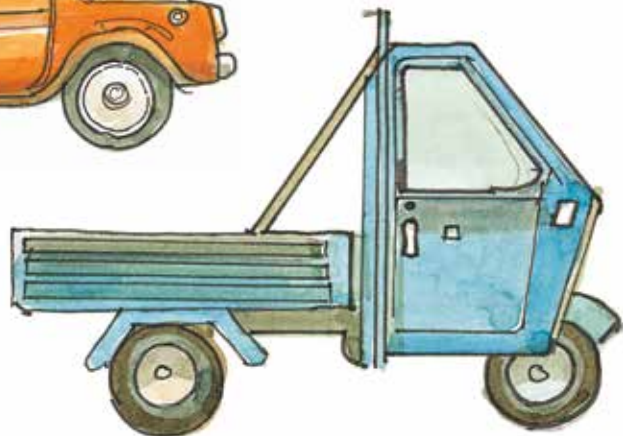
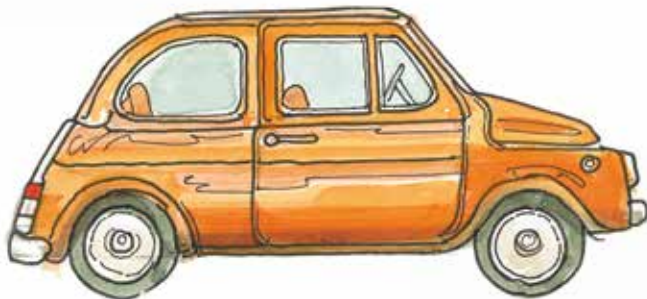
boom of heuvel onderscheidend maakt. Het is een nuttige tip om in het achterhoofd te houden.

Een stad met heuvels is een stad van vergezichten. De term 'zeven heuvelen van Rome' – Palatijn, Capitolijn, Quirinaal, Viminaal, Esquilijn, Coelius, Aventijn – is slecht gekozen, aangezien er in het gebied meer dan tien heuvels liggen. Maar de weidse panorama's vanaf uitkijpunten naar alle windstreken zijn zo veelomvattend dat je ze gemakkelijk op de kaart kunt vinden. Geleidelijk aan leer je de oriëntatiepunten te ontdekken. Sommige dringen zich vanzelf op, zoals het Vittorio Emanuele II-monument of de Sint-Pieter, terwijl andere minder voor de hand liggen, maar net zo zichtbaar zijn, zoals de baksteenmassa's van de resterende middeleeuwse torens rond het oude Forum. Een uitzonderlijk goed uitkijpunt is de Gianicolo (als je die heuvel te voet nadert, neem dan ten minste een kwartier de tijd om Bramante's vlekkeloze renaissancemeesterwerk, de Tempietto, ademloos te bewonderen). Vanaf hier ligt de stad – althans de oude stad – uitgespreid boven de rivier vanaf de Aventijn tot aan de Villa Borghese zo'n anderhalve kilometer verderop. Het tegenoverliggende uitzicht vanuit de groep sinaasappelbomen aan de voet van het pijnbomenbos op de Aventijn is saai, maar het achterliggende decor is groen en heeft wonderbaarlijk veel weg van een achttiende-eeuwse gravure.

Een andere verkenningsstocht voert je langs de oude muren rond de stad. We zijn het gewoon gaan vinden om in allerlei

Impressie van auto's uit het gouden
tijdperk van glamorous Rome:
Renault Colorale, Alfa Romeo
Giulietta, Piaggio Ape, Lancia Aurelia
en een oranje Fiat Cinquecento, *vanaf
linksboven met de klok mee.*

Europese steden Romeinse muren te zien, maar dit hier is de Romeinse Romeinse muur. Hij is opmerkelijk goed geconserveerd, hoewel hij bruut werd doorboord als er een nieuwe in- of uitvalsweg moest komen. De Aureliaanse muren werden rond 275 na Chr. aangelegd, toen de nogal bescheiden muren van Servius Tullius uit de 6de eeuw v. Chr. niet bestand bleken tegen de invallen van Germaanse stammen. Deze massieve fortificaties, die inderdaad moeilijk waren aan te vallen, slingeren binnen en buiten het oude Rome en houden flinke delen van de stad BUITEN, maar omsluiten ook heel wat open ruimte binnen de stad.

14 De oude Romeinse wegen die vanuit het hart van het rijk tot aan de verste uithoeken liepen, worden gemarkeerd door poorten. Op de een of andere manier hebben ze het allemaal overleefd: de in 312 v. Chr. aangelegde Via Appia voert naar Tarente en Brindisi; de Via Aurelia is nu de vierbaansweg SS Aurelia naar Genua; de Via Ostiense volgt de voormalige weg naar Rome's reusachtige haven Ostia; de Via Flaminia loopt dwars door Italië naar de Adriatische Zee; de Via Tiburtina liep (en loopt nog steeds) naar Tivoli, het landelijke recreatiegebied van de oude Romeinen waar Hadrianus' enorme villa staat, die over de vlakte terugblijkt naar de stad. De antieke poorten zelf zijn stuk voor stuk indrukwekkend. Sommige, waaronder Porta Maggiore en Porta San Giovanni, staan er als krachtige manifestaties van de grootsheid van het rijk, met halfzuilen en reusachtige arcaden. Andere, zoals de afgesloten

Porta Tiburtina, zijn gespierd; het stoere witte marmer getekend door sporen van verloren gegane inscripties waarvan alleen de resten van de bronzen klinknagels waarmee ze ooit bevestigd waren het bestaan nog doen vermoeden.

Elke avond probeerde ik na mijn thuiskomst de wegen die ik had bewandeld met een dunne zwarte pen op de kaart te tekenen, een tip van Bowen. Naarmate ik zo mijn wandelingen natrok, groeide het zwarte net van vastgelegde tochten uit tot iets dat veel weghad van het WEB VAN EEN DRONKEN SPIN. Het begon goed, een kolonisatie met inkt, maar leek steeds zinlozer, totdat de stukjes op een gegeven ochtend op hun plek vielen. De heuvels, de hellingen en de wegen versmolten tot een weinig gedetailleerde, maar bruikbare mentale kaart. Vanaf nu kon ik me echt gaan concentreren op KIJKEN en TEKENEN.

Tegen die tijd was het voorjaar al een paar weken onderweg en was het een genoegzaam geworden om op een muur te zitten of te staan en er al tekenend achter te komen wat Rome tot de GEWELDIGSTE STAD OP AARDE maakt.

Ik was als puber voor het eerst in Rome, waar ik mijn volwassen reisgenoten verliet om mijn schoolvriend Askandar op te zoeken, die tot mijn grote vreugde over de sleutel van een mat-oranje Cinquecento bleek te beschikken, een object waarvan we als zestienjarigen droomden. Stoplichten negerend hobbelden we over de kasseien en ontdekten we dat het woord *semaforo* op een stoplicht duidt. Terwijl ze tegenwoordig

doorgaans gerespecteerd lijken te worden, waren wij niet de enigen die de verkeersregels losjes opvatten. We zagen het Colosseum vanuit een auto die zo te voelen op twee wielen reed, belandden vervolgens in een bar waar we vergetelheid zochten totdat we door de eigenaar, die ongetwijfeld kinderen van onze leeftijd had, ruw naar buiten werden gewerkt. Eenmaal volwassen werden het korte weekendbezoeken waarin we vanuit een appartement of hotel de belangrijkste bezienswaardigheden bezochten.

Nu had ik de ongekende luxe van twee maanden tijd en een topappartement in het buiten de muren gelegen San Lorenzo. Dus drong de uitdaging van het visueel vastleggen van de stad zich onontkoombaar op. Voor dit doel was de op mijn keukentafel liggende plattegrond onmisbaar. Hoewel Rome van oudsher gebouwd werd rond zijn zeven heuvels, zijn die GEEN echt goed vertrekpunt voor een verkenning. Zo zijn er nog verschillende andere belangrijke heuvels, waaronder de Gianicolo (of Janiculum), en strekt Rome zich hoe dan ook veel verder uit dan de oorspronkelijke nederzetting. Binnen de stad, begrensd door de Aureliaanse muur, liggen de *riani*. Hoewel het in wezen wijken zijn, vergelijkbaar met de *sestieri* van Venetië of de arrondissementen van Parijs, telt alleen al het historische stadshart er 22 en beland je ongemerkt van de ene in de andere. De belangrijkste keizerlijke in- en uitvalswegen van Rome doorboren nog altijd de muur en zijn geschikte oriëntatiepunten. Ik nam me voor om enkele van de meest in het oog

Twee keizerlijke bustes en een blijspelmasker in de Capitolijnse Musea.

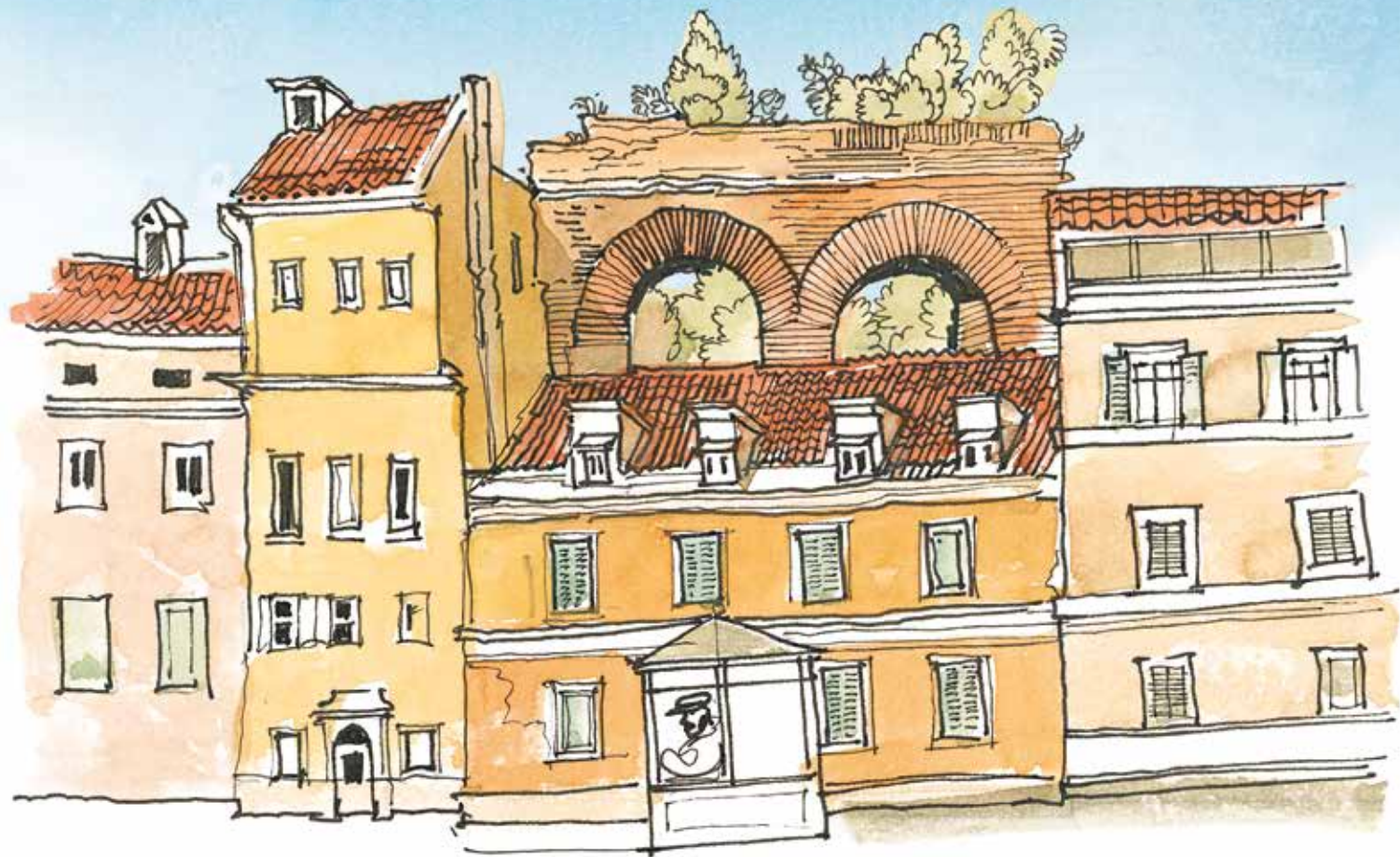

springende rechte lijnen te volgen die de stad middendoor snijden. Door opeenvolgende pausen die hun stad wilden verheffen of stroomlijnen werden ze op veelal BRUUSKE WIJZE door het bestaande stedelijk netwerk geramd, en een wandeling van slechts enkele kilometers langs deze scheidslijnen maakt duidelijk hoe de stad van karakter verandert, terwijl je het onontkoombare Forum nadert.

Na het Risorgimento in de negentiende eeuw had de hoofdstad van het zojuist verenigde Italië behoefte aan boulevards en straten om het op te kunnen nemen tegen de rest van de wereld. Verder weg van het centrum wordt het karakter van de straten minder specifiek Romeins en veel meer Europees, met grootse, van galerijen voorziene woonblokken en bedrijfsgebouwen. Nog verder van het centrum duiken villa's uit de belle époque en moderne flatgebouwen op. Mussolini was een al even krachtige aanjager van dit soort ontwikkelingen als welke zestiende-eeuwse paus ook, en zijn grote neokeizerlijke wegen zetten in de voorsteden van Rome de toon.

Gezicht op het Forum vanuit het oude Tabularium in de Capitolijnse Musea, *links*. Een piepklein restant van een aquaduct te midden van doodgewone huizen, *rechts*.

Forum

18

De volstrekte onbegrijpelijkheid van het Forum is te wijten aan het feit dat de belangrijkste zaken het minst helder zijn, wat nog verergerd wordt door de WARBOEL van een 2400 jaar oude locatie. Mijn kinderen waren ooit verslingerd aan het boek *A Slice Through a City*, waarin te zien was hoe in eeuwen waarin het maaiveld steeg de hoofdstukken van de geschiedenis op elkaar gestapeld werden. Die denkbeeldige nederzetting was bewonderenswaardig duidelijk en, hoewel sommige elementen het ene tijdperk tot in het volgende overleefden, was de ARCHEOLOGISCHE LASAGNE van gebouwen en wegen duidelijk te zien.

Rome, waar een verbijsterend aantal forums, tempels, straatniveaus, badhuizen, taveernes, winkels, monumenten en kerken bijeengeraapt lijkt te zijn, is een ander verhaal. Als je vanaf de Palatijn naar het lagergelegen Forum kijkt, zie je een grondplan opdoemen, dat verstoord wordt door rechtopstaande tempels, zuilen en bogen die onderling soms 1000 jaar in leeftijd verschillen. Het beeld wordt verder vertroebeld door de Farnese-tuinen, aangelegd door kardinaal Alessandro Farnese, die in de zestiende eeuw een groot deel van de heuvel bezat, er voor zichzelf een villa liet bouwen en in 1550 de eerste particuliere botanische tuin van Europa inrichtte.

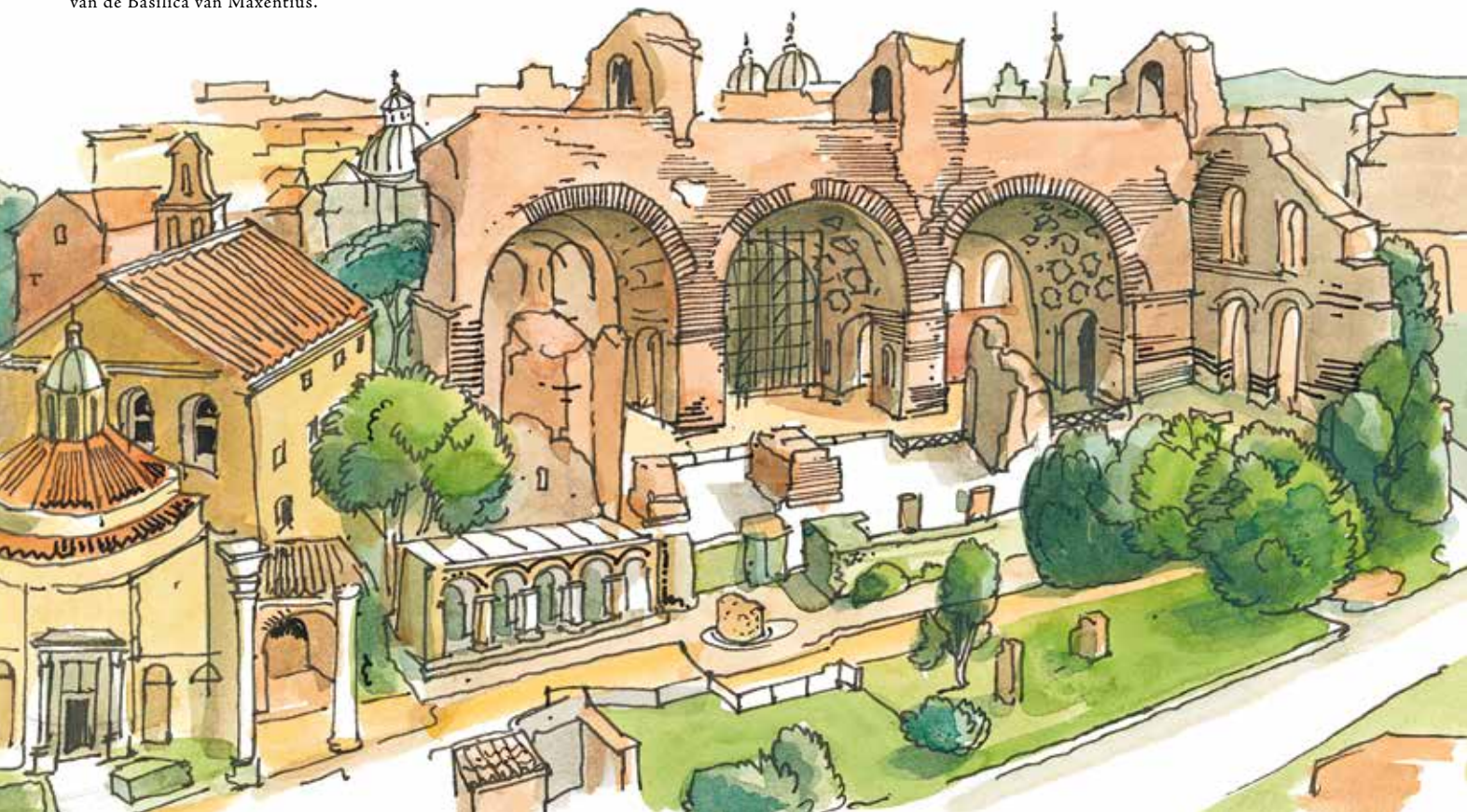
Wel is duidelijk dat een centrale Via Sacra, een voor processies bestemde weg, naar een reeks open ruimtes leidde waaromheen en waartussen de andere monumenten verspreid liggen. Om de architectonische punten verder te verbinden moet je je verbeelding gebruiken en naar de buitengewone erfenis aan architectonisch puin kijken die in over de stad verspreide musea, galeries en villa's bij elkaar is gebracht, en de superieure VERFIJNING daarvan over de nog overeind staande resten heen leggen.

Een reus die door zijn enorme omvang en simpele vorm opvalt is de Basilica van Maxentius, waarvan de drie massieve tongewelven vanaf de meeste uitkijkpunten zichtbaar zijn. Hij werd door Constantijn in 312 na Chr. voltooid, met een imposant schip dat vroege Romereizigers imponeerde, maar tijdens een aardbeving in de negende eeuw gedeeltelijk instortte. Wat we tegenwoordig zien is slechts de noordelijke zijbeuk, die desondanks nog altijd door reuzenhand gemaakt lijkt te zijn. Beter bewaard gebleven dankzij slim hergebruik is de kerk van San Lorenzo in Miranda. Als je hem van buiten het Forum

Keizer Vespasianus begon rond 70 na Chr.
met de bouw van het Colosseum.

Gezicht op het Forum vanaf de Palatijn;
de drie enorme gewelven zijn de restanten
van de Basilica van Maxentius.

betreedt lijkt het een gewone barokkerk, maar niets is minder waar, ondanks een keurig met geraniums beplante kleine kruisgang.

De San Lorenzo bevindt zich in de klassieke tempel van de vergoddelijkte keizer Antoninus en zijn vrouw Faustina, gebouwd in 141 na Chr., zo'n 1500 jaar eerder dan de kerk. Omdat er zoveel tijd tussen zit, ligt het vloerniveau van de kerk zes meter hoger dan dat van de moedertempel. Ondanks deze ogenschijnlijke wanverhouding zorgt de mate waarin de Romeinse barokstijl voortborduurde op de erfenis van zijn klassieke voorgangers voor synergie tussen de naar het Forum gekeerde façade, waar een kloek zeventiende-eeuws timpaan op is aangebracht, en het zestiende-eeuwse vergulde interieur. Op vergelijkbare wijze werd de Santi Cosma e Damiano rond 527 gebouwd in de uit 309 na Chr. daterende tempel van Valerius Romulus. De kerk is binnenin rijk versierd met onder meer een SCHAPENMOZAÏEK en een Christusfiguur in een recentere, van een twijfelachtige smaak getuigende stijl.

De plek vanwaar je dit alles bewondert, de Palatijn, werd vernoemd naar Pallas, zoon van Evander, die weer de zoon was van de godin Carmenta en de god Mercurius, en uit de oude Arcadische stad Pallantium afkomstig was. Na door keizer Augustinus te zijn gebruikt als locatie voor zijn keizerlijke verblijf werd de naam Palatijn de oorsprong van het woord paleis in alle Europese talen. Ooit was het paleis een reeks

gebouwen van onvoorstelbare grandeur, maar tegenwoordig is het niet meer dan een stel kleibruine metselwerkkolossen die slechts het skelet van gebouwen tonen.

Tussen de raadselachtige ruïnes staat een museum dat boven de steile rotswand van de Palatijn hangt en schitterende vergezichten biedt op het Circus Maximus, waar vroeger de strijdagens rondreden. Het museum valt echter zo in het niet bij zijn bijna-buurman, de Capitolijnse Musea, dat een bezoek er niet in zal zitten, tenzij het regent en je vermoeid en verkleumd bent. Het Capitolijnse museumcomplex ligt op de tegenoverliggende gelijknamige heuvel, de locatie van een grote en buitengewoon belangrijke tempel van Jupiter, de bestemming van processies die over de Via Sacra het Forum doorkruisten. Alle gevangenen, buitgemaakte rijkdommen en triomferende generaals liepen hier langs, de hoofden gebogen of trots opgeheven, op weg naar deze reusachtige zuilen. De Capitolijnse heuvel was het heilige middelpunt van Rome, bezaaid met tempels waaraan nog een gebouw werd toegevoegd, het Tabularium. Dit was van oorsprong het onderkomen van de staatsarchieven, maar werd in de middeleeuwen het openbare, seculiere en administratieve middelpunt van de stad. Tegenwoordig is het onderdeel van de reusachtige musea die deze locatie in beslag nemen.

De zeventiende-eeuwse San Lorenzo-kerk, gevestigd in de tempel van Antoninus en Faustina uit 141 na Chr.

FAUSTINA · EX · S · G ·
ANTONINO · ET